

Μάθημα: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τάξη: Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Ημερομηνία: 2/11/2025

Καθηγητής: ΛΥΚΟΥΡΕΝΤΖΟΥ ΤΙΝΑ

Ονοματεπώνυμο:

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

α' απόσπασμα

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ, Επιστολή προς Μενουκέα, 122

Μήτε νέος τις ὦν μελλέτω φιλοσοφεῖν, μήτε γέρον ὑπάρχων κοπιάτω φιλοσοφῶν· οὔτε γὰρ ἄωρος οὐδεὶς ἐστὶν οὔτε πάρωρος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαῖνον. Ὁ δὲ λέγων ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν ἢ παρεληλυθέναι τὴν ὥραν, ὁμοίος ἐστὶν τῷ λέγοντι πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μήπω παρῆναι τὴν ὥραν ἢ μηκέτι εἶναι. Ὡστε φιλοσοφητέον καὶ νέῳ καὶ γέροντι, **τῷ μὲν** ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν τῶν γεγονότων, **τῷ δὲ** ὅπως νέος ἅμα καὶ παλαιὸς ᾗ διὰ τὴν ἀφοβίαν τῶν μελλόντων. Μελετᾶν οὖν χρή τὰ ποιοῦντα τὴν εὐδαιμονίαν, εἴπερ παρούσης μὲν **αὐτῆς** πάντα ἔχομεν, ἀπούσης δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν.

β' απόσπασμα

ΠΛΑΤΩΝ, Πολιτεία 519b-519d

Τί δέ; τόδε οὐκ εἰκός, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, μήτε τοὺς ἀπαιδεύτους καὶ ἀληθείας ἀπείρους ἱκανῶς ἂν ποτε πόλιν ἐπιτροπεῦσαι, μήτε τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατρίβειν διὰ τέλους, τοὺς μὲν ὅτι σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἓνα, **οὗ** στοχαζομένους δεῖ ἅπαντα πράττειν ἃ ἂν πράττωσιν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, τοὺς δὲ ὅτι ἐκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν, ἡγούμενοι ἐν μακάρων νήσοις ζῶντες ἔτι ἀπωκίσθαι;

Ἀληθῆ, ἔφη.

Ἡμέτερον δὲ ἔργον, ἦν δ' ἐγώ, τῶν οἰκιστῶν τάς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν, καὶ ἐπειδὴν ἀναβάντες ἱκανῶς ἴδωσι, μὴ ἐπιτρέπειν **αὐτοῖς** ὃ νῦν ἐπιτρέπεται.

Τὸ ποῖον δὴ;

Τὸ αὐτοῦ, ἦν δ' ἐγώ, καταμένειν καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν καταβαίνειν παρ' ἐκείνους τοὺς δεσμώτας μηδὲ μετέχειν τῶν παρ' ἐκείνοις πόνων τε καὶ τιμῶν, εἴτε φαυλότεραι εἴτε σπουδαιότεραι.

Παρατηρήσεις

A1. Να προσδιορίσετε το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων ως σωστό ή λανθασμένο σύμφωνα με το νόημα των κειμένων που σας δίνονται. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένη αναφορά στο κείμενο.

1. Η ψυχική υγεία δεν συσχετίζεται με την ηλικία του ανθρώπου.
2. Οι στερούμενοι παιδείας δεν θέτουν έναν υψηλό στόχο στη ζωή τους.
3. Οι φιλόσοφοι συμμετέχουν στα έργα και τις τιμές των δεσμοτών, εφόσον βέβαια αυτές δεν είναι ταπεινές.

A2. α. τῷ μὲν - τῷ δέ: Σε ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου αναφέρονται οι φράσεις;

β. αὐτῆς: πού αναφέρεται η αντωνυμία;

γ. οὗ στοχαζομένους: πού αναφέρεται η αντωνυμία **οὗ**;

δ. μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται : σε ποιον ὄρο αναφέρεται η λέξη **αὐτοῖς**;

Μονάδες 10 (6+4)

B1. Μελετᾶν οὖν χρή τὰ ποιοῦντα τὴν εὐδαιμονίαν εἴπερ παρούσης μὲν αὐτῆς πάντα ἔχομεν, ἀπούσης δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν. Αφού παρουσιάσετε τη θέση της συγκεκριμένης φράσης στη συλλογιστική πορεία του Επίκουρου, να αναπτύξετε το νόημα της προτροπής που εμπεριέχεται σ' αυτήν.

Μονάδες 10

B2. Στο παράλληλο κείμενο που ακολουθεί ο Σωκράτης απολογείται στο λαϊκό δικαστήριο της Ηλιαίας αναφερόμενος στον τρόπο σκέψης και δράσης του. Αφού μελετήσετε το μεταφρασμένο απόσπασμα και τα δυο κείμενα αναφοράς να εντοπίσετε στις απόψεις του Σωκράτη, του Πλάτωνα και του Επίκουρου ομοιότητες και διαφορές σε σχέση με τον χαρακτήρα και τον ρόλο της φιλοσοφίας για το κοινωνικό σύνολο και το άτομο .

Πλάτων, Ἀπολογία Σωκράτους, 29d – 30a-b

«Εγώ, Αθηναίοι, σας εκτιμώ και σας αγαπώ, αλλά θα υπακούσω στον θεό και όχι σε σας και όσο θα αναπνέω και θα έχω τη δύναμη, δε θα σταματήσω να φιλοσοφώ και να σας παρακινώ και να κάνω υποδείξεις σε όποιον από σας τύχει να συναντήσω, λέγοντας αυτά που συνηθίζω: «Ἄνθρωπε σπουδαίε, ενώ είσαι Αθηναίος, πολίτης της μεγαλύτερης και της πιο φημισμένης πόλης για τη σοφία και την ισχύ της, δεν ντρέπεσαι από τη μια να πασχίζεις να αποκτήσεις όσο γίνεται περισσότερα χρήματα, φήμη και τιμές, ενώ από την άλλη για τη φρόνηση και την αλήθεια και το πώς η ψυχή σου θα γίνει όσο το δυνατόν καλύτερη ούτε φροντίζεις ούτε μεριμνάς;» [...] Γιατί, να το ξέρετε καλά, αυτά διατάζει ο θεός και εγώ νομίζω ότι ποτέ δεν υπήρξε μεγαλύτερο καλό για την πόλη από τη δική μου δραστηριότητα στην υπηρεσία του θεού. Γιατί εγώ δεν κάνω τίποτε άλλο από το να τριγυρίζω και να προσπαθώ να σας πείσω όλους, νέους και γέρους, να μη φροντίζετε πρώτα από όλα και με τόσο ζήλο για το σώμα σας και τα χρήματα, αλλά για το πώς θα κάνετε την ψυχή σας όσο το δυνατόν καλύτερη. Σας λέω ότι «δε δημιουργείται από τα χρήματα η αρετή, αλλά

από την αρετή τα χρήματα και όλα τα άλλα αγαθά των ανθρώπων, και στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή».

Μονάδες 10

B3. α. Να χαρακτηρίσετε ως σωστή ή λανθασμένη καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου:

1. Οι τριάκοντα τύραννοι προσπάθησαν να καταστήσουν συνένοχο στις βιαιοπραγίες τους και τον Πλάτωνα.
2. Ο δραματικός χρόνος, κατά τον οποίο υποτίθεται ότι διεξάγεται ο διάλογος της Πολιτείας είναι το 374 π.Χ.
3. Η γυμναστική και η μουσική αγωγή εντάσσονται στο πρώτο στάδιο αγωγής των φυλάκων.
4. Οι φιλόσοφοι-βασιλείς της πλατωνικής πολιτείας δεν διαθέτουν ούτε προσωπική περιουσία ούτε καν οικογένεια.
5. Το κατώτερο μέρος της ψυχής είναι το θυμοειδές.

β. Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με αυτά της στήλης Β:

A	B
1. Θρασύμαχος	α. τό τά αυτοῦ πράττειν
2. Γλαύκων	β. δίκαιο είναι το να ανταποδίδεις το καλό στον φίλο, το κακό στον εχθρό
3. Σωκράτης	γ. το δίκαιο το καθορίζει ο ισχυρός
4. Κέφαλος	δ. δικαιοσύνη είναι η εντιμότητα στις συναλλαγές
5. Πολέμαρχος	ε. η δικαιοσύνη είναι μια υποκριτική κοινωνική σύμβαση

Μονάδες 10(5+5)

B4.α. τό αγαθόν (β' απόσπασμα), την ὥραν (α' απόσπασμα): Ποια είναι η σημασία των λέξεων στο αρχαίο κείμενο; (μονάδες 2). Για καθεμία από τις δύο λέξεις να γράψετε μία περίοδο λόγου στη νέα ελληνική, όπου η ίδια λέξη να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο. (Οι νεοελληνικές λέξεις πρέπει να είναι στο ίδιο μέρος του λόγου και μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε οποιονδήποτε γραμματικό τύπο) (μονάδες 3)

β. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. ἐστίν	α. προέλευση
2. λέγων	β. έλεγχος
3. παρεληλυθέναι	γ. ουσία
4. έχομεν	δ. παραλογισμός
5. πράττομεν	ε. σχήμα
	ζ. διαπραγμάτευση
	η. πρατήριο

Μονάδες 10 (5+5)

*Δεν πρέπει να προσποιούμαστε ότι φιλοσοφούμε, αλλά να φιλοσοφούμε
πραγματικά.
Δεν έχουμε ανάγκη να φαινόμαστε υγιείς, αλλά να είμαστε στ'αλήθεια υγιείς.
Επίκουρος*